

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Sect. III. Idem Probabilitatis commentum quibusdam eius Consectariis
evertitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

habet, factum, vel dictum contra legem Dei? dic age
Wadlock: huius arti hand impertus, erit forte
quidam docens. Illud est, opinor, quo lex Dei,
vultur. v. g. lex divina mendacium & calumniam
interdicit: mentis Willemæ, & calumniarum, le-
gitatem violas. Atque lex verat propositiones
probabiles, earumque usum proferibit? nulla pro-
pior opinio probabilis vel ejus usus non est fa-
ctum, concupitum contra legem æternam; igitur
legitatem non pñt. Nec à justitiæ regula opinio pro-
babilis deficiat, nec à Deo, qui justitia est, animum
vocat, nec bonæ voluntati repugnat, cum quâ
legitatem invincibilis societatem inire potest: &
fide volens bonitas ex lege æterna pendeat;
notamen, ut dicis, opinio probabilis etiam falsa,
cum legaturna pugnat. Loca illa, quæ * addu-
cit, ipse ex fide vivit, & quod non est ex fide, peccatum
est, ab autoribus in bono & Catholico sensu ex-
plicare: tu vide sis.

Sed quis non miretur, hominem mille scatentem
ambas, inque crassiss & affectatis in opinionibus
probabiliter acriter invehi? In multis urgere pos-
sunt hoc moni præ cæteris occurrit. Ad sacram sy-
stem letha culpa iniquitatis accedere non debet,
ac consiliter Tridentinò & communi Ecclesiæ usu.
Cum es accedis, Willemæ, an certò scis, te nullâ
moralia non tenet? minime verò: hoc enim nemo
fereque probabiliter dumtaxat tenes. Cur igitur
in illis damnas, quod tu ipse admittis? nugas tuas
tenere videt, sed quandoquidem errata tua emen-
dare non possunt, quin ea notem.

Deinde eundem errorem tuum ex eo confir-
mas, quod Christus sit Veritas, quod Deum adoremus
in primis & veritate, quod omnes via Domini veritas,
quod Christus miserit spiritum veritatis, quod opus bo-
norum opus lucis, quod sermo Christi judicaturus sit
homines in novissimo die, quod sint peccata ignorant-
es, quæ dumtaxat est omnibus adultis, si est ju-
stus mentalis. Quid porro ex his concludis? pro-
babilem opinionem, si falsam esse contingat, non
excusat. Profectò consequentiæ vim non capio:
nec mihi probabilis est; ne dum evidens & cer-
ta. Quæ enim neget, Christum esse Veritatem, id
est Veritatis Doctorem, à quo veram fidem & mo-
ram doctrinam accipimus: ac præter ea quæ certâ fi-
deremus, quis neget alia multa esse quæ nobis per
fidei non sunt, tum in rebus Theologicis, tum in
Moralibus? ac proinde probabiliter dumtaxat de iis
judicamus. Ita est, inquis: sed si id falsum esse con-
tingat, quod verum probabiliter existimabam, illa
improbabilitas nullatenus excusat. Igitur cum con-
fidentia dubia operaris. Igitur etiam peccas, licet
opinionem, quam probabilem reputas, vera sit; quia
propterea dubitas, an falsa sit.

Ad ista loca non difficile explicatur, tu vide
dumtaxat auctores, Annatum, Martinon, Stephanum
Duchamps, aliosque fere innumeros. Non admit-
tas quæque, eorum interpretationem. Nec illi tuam.
In sententia Patrum, inquis, intelligo: illi quoque men-
tem Patrum se affectos ajunt. ecce tibi litern. Sed
quis iudex? Ecclesiæ inquis, cujus recto judicio Mo-
ra veluturum disciplina damnata est. Sed quæ-
ritur illa Ecclesiæ? Senonensis, Bellovacensis, Con-
stantinensis, Sanctorum Pauli vel Rochi? erras mi ho-
mines. Ecclesiæ judicio stamus, sed Romanæ &
Catholicæ, quæ doctrinam Jansenii damnavit, &
propositiones confixit, inter quas illa meritò
notetur, quæ asserit, ignorantiam invincibilem non

exculare; neque hanc unquam Gratianus, Augusti-
nus, Christus, à peccato liberare negarunt, ut à ci-
tatis auctoribus demonstratum est.

Quæris demum * ex Casuistis, utrum verè proba-
bilem opinionem tutam esse certum sit? utique, cer-
tum esse dicunt; & hoc in rebus Moralibus princi-
pium statuunt: illum operari prudenter, qui ex opi-
nitione verè probabili operatur. Ex probabiliore, in-
quies. Esto, nam hæc, dumtaxat probabilis est, non
certa; ac lumine naturæ notum est, tutum esse, pru-
denter operari: immò hæc ex Scriptura & Patribus
etiam habemus; & Christus prudentiam præ cæteris
in sermo fidelis laudavit. Præterea Jesuitæ facile argu-
mentum retorquebunt: & quærent ex te, utrum
probabiliorem opinionem tutam & securam esse cer-
tum sit? Annuis, tutam esse. At fieri potest, ut etiam
falsa sit: igitur ex tuis principiis tuta non est; igitur
incertum an tuta sit. Tenendam tamen esse vis. Si
verò dicas securitatem probabilem satis esse, ad hoc,
ut quis prudenter operetur: idem quoque facile re-
ponerem ex præmissis Jesuitarum principiis, proba-
bilem scilicet opinionem probabiliter tutam esse;
quamquam certò tutam esse contendo: tutam autem
appello, quæ peccatum excludit. Jam sumus ergo pa-
res, si in probabili securitate sistamus. Sed ea non
contenti, ut dixi, certi sumus, sententiam in remotum
verè probabilem, tutam esse; nisi aliud præceptum
obster, de quo infra: & hoc ipsum naturæ lumine no-
tum esse contendo, nec oppositum, meo judicio, cum
rationabili fundamento teneri posse.

Hic porro distinguunt auctores tutam formaliter,
à tuta etiam materialiter; item tutiorem à proba-
biliore. Illa opinio est tuta formaliter, non verò ma-
terialiter, quam quis reverà probabilem putat, idque
per inculpatam ignorantiam, licet reverà probabilis
non sit. Quod autem fas sit eam sequi, vel eligere,
veleâ uti, mihi certum videtur: alioqui ignorantia
inculcata à peccato immunis non esset; quod sine al-
liquo errore dici nequit. Hinc fit, omnem opinionem
verè probabilem, non modò formaliter, verum etiam
materialiter tutam esse; id est illius usum, seclusâ et-
iam ignorantia, ab omni culpâ liberum esse: licet al-
tera ex duabus tutior dici possit, quod scilicet tu-
tius ac certius ad salutem conducatur. sic, v. g. post
admissam lethalem noxam statim animum ex homo-
logi purgare, tutius est, quam salutaris usum re-
medii differre; differre tamen per se tam excludit
peccatum, quam non differre: igitur quantum ad
hoc, utraq; opinio æquè tuta est, tum formaliter
tum materialiter. sed de his fufius infra.

* Pag. 82.

SECTIO III.

*Idem probabilitatis commentum quibusdam
ejus Consectariis evertitur.*

S. I.

Consectarium primum.

Si probabilis opinio sufficeret, frustra, inquis,
homines cognitionem veritatis à Deo peterent;
immò ipsa veritas fugienda esset, quâ semel cognitâ,
oppositum non licet. Ita prorsus Jansenius, Calvinus
præeunte, docet, frustra divinam gratiam fufius ad
Deum precibus peti, si gratia sufficiens nunquam
deest.

deest. Quasi verò cognitio veritatis supernaturalis, non sit donum Dei, quod à Deo flagitare possimus; & multæ nobis cognitiones non desint, * ad salutem necessariæ, vel utiles, quas vult Deus, ut ab ipso petamus; & grave aliquando periculum non sit, neculpando errore ducamur: ac proinde Deus exorandus, ut ab eo liberemur. adde alia ferè innumera, quæ, ut in via Domini rectè ambulemus, divini luminis appulsu cognoscere dumtaxat possumus. Quod subnectis, juxta hujus doctrinæ principia, veritatem potius sugendam esse, & merè opinantium meliorem conditionem videri, quàm eorum, qui veritatem certò cognoscunt; frivolum est, & puerile. Pariter ego dicerem, meliorem esse ebrii, vel delirantis conditionem, quàm hominis temperantis & sapientis; quia hic in multis peccare potest, quæ licet ille admittat, non peccat. Sic voluntatem Domini sciens, & non faciens, vapulabit multis, & paucis nesciens. Apage igitur plusquàm aniles augas.

* Pag. 83.

§. II.

Confectarium secundum.

SI verum est, inquis, quod Escobarius dicit, duas Opiniones probabiles oppositas ex æquo securas esse: frustra litigant Theologi, utrùm hoc, vel illud liceat; falluntur enim, qui negant licere. Argumentum videri vis, dum ad eò pueriliter exultas. Sed hæc bullæ faciliè dissilantur. Nam primò opiniones æquæ probabiles, sunt æquæ securæ formaliter; ut nemo negat, nisi fortè quis Jansenii de grege: si verò altera probabilior; sunt qui dicant, pauciores licet, teneri quæpiam ad probabilior, atque ad eò minus probabilem tutam non esse, igitur non æquæ tutam: qui verò illum negant teneri, minus probabilem tutam esse dicunt; & inter hos aliqui minus tutam: cum enim, inquit, opinio probabilis, in re morali, sit probabiliter tuta, quid mirum, si vel magis, vel minus probabile sit, tutam esse? At dicendum mihi videtur omnem opinionem verè probabilem certò tutam esse; ita ut hæc sit universalis sententia: certum est, omnem opinionem verè probabilem tutam esse; nisi obstat, ut dixi, aliud præceptum; ac proinde æquæ tutam: immò cum esset tutam, sit tantum peccatum excludere; peccatum excludi non potest magis vel minus, quod scilicet in indivisibili positum est. Hinc eo ipso, quod aliqua opinio non est tuta, non est verè probabilis; & vicissim. quid sit autem opinio verè probabilis, infra dicam. Theologi ergò frustra non litigant, ut stultè garris: investigant enim, utra duarum sit probabilior; vel utrùm potius utraque sit probabilis. aliqui negant, id licere, quod est minus probabile; alii probabile putant, quæpiam non teneri ad probabilior partem. Verum hi admittere debent non modò probabile esse, verum etiam certum ad quamlibet probabilior non teneri; alioqui si tantum probabilis esset, non teneri; igitur falsum esse potest, non teneri: sit igitur falsum: igitur verum erit, teneri; igitur peccarent, qui sententiam illam minus probabilem sequerentur, nisi fortè ignorantia inculcata intercedat; sed non peccant, ut hi Doctores fatentur: igitur non est verum, teneri: igitur certum non teneri. Nec obstat exemplum Medici, Judicis, & Sacramento- rum Administris, qui reje- cta minus probabili, probabiliorem in sua quique materia præferre tenentur:

hæc enim obligatio à singulari præcepto petitur, quo Medicus salutem ægri, Judex partium juri, Administrator denique Sacramenti consecutioni consulere tenentur.

Ad id porrò, quod addis, de opinione probabili speculative tantum, non practice; dico breviter quod res est: aliquas esse opiniones, quas non est certum, probabiles esse, sed valde incertum, hanc licet speculative loquendo, utcumque probabilior dici possint, scilicet probabiliter; quia tamen maximum periculum est, ne sint improbabiles, id eò in partium tutas esse constar; & cum verè probabilis tantum speculative, tum practice, scis superque tutam sequitur, illas non esse practice probabiles, licet quid præferat probabiliter. Si hæc caperes Wilelme, vel taceres: quod longè consultius ellet, vel alia scriberes, quod ut facias, tibi auctor sum, ut scilicet perperam dicta retraheres; dabis tamen operam, ut alios auctores consulas, & libros legas, quàm Parochorum scripta, quæ hic compilavi: idem dico de libro Matthæi Homem, qui cum Theologus non sit, quod ultra ipse fatetur, immò ne Philosophus quidem, in multis hallucinatus est; & verò non erat, quod in melle alienam falcem mitteret, ne sutor ultra crepidam.

§. III.

Confectarium tertium.

SED apud Patres, inquis, hujus doctrina in religione quidem apparet. *

Ita Calvinus Patribus, præsertim Augustino suos errores affingit; ita Jansenius aliique hujus futuri homines. Quasi verò Patres non supposuerint, humanis actionibus certam & evidentem cognitionem sapè ac sapienter non prælucere. Pauca sunt, quæ tenemus; pauca in moralibus certa, si quidem universalis principia excipiam. Equidem certum est, Christianum ad jejunium teneri ex lege Ecclesiastica: infirmum non teneri, certum etiam est: nec etiam eum, qui propter laborem plus cibi polulat: an verò teneatur, qui minus gravitate laborat, aut qui minorem operam labori suo impendit, incertum est; ac proinde disputatur, adductis utrimque rationibus probabilibus. Sic malum est, hominem occidere; non tamen malum, vim vi repellere, cum moderamine, ut ajunt, inculpare vitæ: & utrumque certum: incertum verò, an liceat occidere ad justam bonorum defensionem; hoc etiam Theologi disputant. Nec dubium, quin Patres hanc doctrinam semper supposuerint, vel ipso naturæ lumine notam. Non tamen propterea sanctissimum moralem agendum est, quem ipsi Patres præ se tulerunt, multa enim adhuc timenda restant, v. g. occasio peccandi, tentatio gravis, humana infirmitas, crassus error, ignorantia affectata, diaboli fraudes, aliæque id genus, quæ sanctis etiam hominibus non parum justis tremoris incutunt: nec tantam scit, utrùm amore, vel odio dignus sit, hæc justæ sunt timoris causæ.

* Pag. 83.

Confectarium quartum.

Hic, inquit, prædicta Probabilitatum doctrina, a salutis via quotidie planior & facilius evadat; & incertitatem, vanitatem & audaciam Casuistarum excutiet, immò absurditatem, & impietatem, qua scilicet volunt, his postremis temporibus facilius quam prius, ad æternam salutem perveniri.

At quem appellare debueras, qui hoc dicat. Quædam aliquæ opiniones modò probabiles sint, quædam improbabiles erant, & vicissim, ut nemo negat, etiam novæ indies demonstrationes prodant, planiorem salutis viam non efficit, multa enim quotidie restringuntur, idq; in omni ferè argumens genere. In re veteres, & Simonâ de jure divini, Jesuitæ omnes ne materiæ quidem parvitatem reputant. Quot novæ Leges, & nova decreta, qui hæc restringuntur, cum tamen ab iis majores nostri immunes essent? Quàm multa à Concilio Tridentino retractata atque restricta? Uno verbo, erunt fortè qui salutis viam difficiliorem his temporibus esse admovent, atque adeò dicere a usim, disciplinam morum à Jesuitis non modò non relaxatam, sed non meliorem restitutam fuisse. Quàm multa enim Navarrius, Cyprianus, Sylvester, Fumus licita putarunt, quæ à Jesuitis hecita esse negantur? Sed video finem, quem junctura sibi proponunt. Suave Christi jugum & onus leve invidet hominum generi, cui, immo hæretico, onera importabilia imponunt, quæ ipsè egrotus ne quidem movere velint.

* Pag. 86.

Confectarium quintum.

Hæc convitiari & nugari pergis; vis enim, ut illo probabilitatis fonte tam horrenda, tam inquinata, quorum pars tum in Montalutii littera, tum in Patrochorum Scriptis descripta fuit, pars recipere compressa.

Ordo cordes & pudibundos homines! quidquid conviti, veni, calumnia, affingi, excogitari, spargi, liberali & impudenti manu sparserunt; & præcipientissimi videri volunt. Erras deinde conviti, ex privatis erroribus probabiles opiniones conduxisti, quasi verò erroris tenebræ pariant lucem, probabiles saltem veritatis. In hoc autem luculentè hallucinatis, quod idem putas, esse vera, & videri probabile. Ut enim aliqua vera videntur & certa, quæ vera, nec certa sunt, ita aliqua videntur probabilia, quæ probabilia non sunt. Quod Deistarum hæc Jesuitis exprobras, risum potius, quàm sto machinam movet. Quod dicis errorem cuique suum probabilem esse, erroneum est; dicere debueras videari autem probabilem non excusat, quia scilicet erroris est; nisi forte invincibilis & inculpatus sit: hæc autem excusat, quod reverà probabile est; tunc non prudenter agitur, quando circa id actio versatur, quod bonum esse, vel malum non esse, verè probabile demonstrat. Probabilis denum ratio illa, quæ sufficienter intellectum non præoccupat, nec vitiatum ad prudentem assensum movet, quod nulla ratio opposita contrarium evincat. Hic si forte accidat, opinionem verè probabilem esse, ac proinde falli eum, qui illà ducit.

* Pag. 85.

tur; non culpandæ, sed inculpatae ignorantia tribuendum est; cum probabilia aliter sciri vel cognosci non possint; nec Deus homines obliget ad impossibile; Calvinistis, immò & Jesuitis frustra licet obrepentibus. Huc spectas Willelme; damnata Jesuitæ placita ob oculos semper habere videris. Nec est, quod Jesuitis religionum adiaphoriam attribuas: sectarum hæcenus tenferunt, utrum Jesuitæ illorum dogmata suo calculo donent.

Quid porrò aliud Thomas Sanchez à te adductus dicit? nisi, hæreticum inculpata ignorantia laborantem non teneri sectam mutare; alioquin, invincibilis non esset. Idem Eradus Billius, idem omnes Doctores verè Catholici docent: puerum scilicet baptizatum, hæresim ab iis, à quibus in rebus fidei instituitur, sibi propositam credere sine peccato; modò scilicet, quod reverà omnes supponunt, invincibili labore ignorantia. Sic in iis regionibus, quibus, nullum fidei Catholicæ lumen affulget, multos ignorantia invincibili teneri constat, ac proinde esse materialiter dumtaxat, ut vocant, non formaliter hæreticos. Longior ille dialogi tractus, quem describis, instituit, scilicet, inter Valerianum Magnum & Basanomenum, ab auctore suo omitti potuit; quamquam illius Lutherani placita non approbat, immò saltem tacite improbat. Centies demum tuum illud recantas: probabile falsum peccato non eximit. Sed, si verè probabile sit, haud dubiè peccato eximit; cum ignorantia illa inculpata censetur, quæ non modò probabile, verum etiam errorem atque hæresim à peccato liberat.

* Pag. 86. 87.

Confectarium sextum.

Criminationes & calumnias hic ultra modum amplificas. Vis enim à Jesuitis doceri, eam quæ cuique probatur, opinionem, probabilem esse, atque adeò hæresim hæreticis esse probabilem.

Luculenter hallucinatis, Willelme; qui existimas, idè aliquid reverà esse probabile, quia alicui probabile videtur. Falleris mi homo, falleris: nullus Jesuita id tibi concedat. Nempe aliud est, ut jam dixi, esse probabile, aliud, videri probabile: nec probabile dicitur per merum respectum ad intellectum unius, sed multorum, ut constat ex iis, quæ supra digessi: alioquin idem esset probabile & improbabile, quod vel dictu ridiculum est. Scio, nonnullis videri improbabile, quod aliis probabile videtur; sed alterutrum falli, necesse est; cum idem non sit, esse & videri. Nempe, quod est probabile, per respectum ad omnes mortalium intellectus probabile est; licet nonnullis certum, aliis improbabile videatur. Pari modo, quod certum est, per respectum ad omnes certum dicitur; licet alioquin multis probabile dumtaxat videatur.

Hic etiam Jesuitas comparas cum Academicis. Sed ex supra dictis, ea, quæ dicis, facile refutantur; nempe Academici id tantum curabant, non quod reverà probabile esset, sed quod probabile cuiq; videretur. Accedit quod in religione, fide, moribus, legibus, quid quisque vellet, asserere, aut negare, liberum erat. Triumphas tamen, Jesuitis, ut putas,

V u 2

jugu-

* Pag. 88.

* Pag. 89.

jugulatis, atque prostratis Augustini telo, cui cum te-
suis, inquis, nunquam bene convenit: scilicet cum I-
pensi. Sed quam debile sit hoc telum, perspicuum
est. Quid enim Jesuitis (qui cum Jansenistis, Calvi-
nistis, Arelidistis nunquam haecenus convenire po-
tuerunt) quid, inquam, cum Academicis? quibus,
quid quisque teneret atque probaret, quid cuique
probabile videretur, vel improbabile, perinde fuit;
ac proinde simul omnia approbant & improba-
bant. His tamen Jansenistae anteposendi sunt, qui
errores, ut Catholica dogmata admittunt; & sen-
tentias probabilissimas communi Catholicorum u-
sareceptas, errorum loco habent.

§. VII.

*De probabilibus Sententiis, Juri positi-
vo adversis.*

Rambem recoctam denuò apponis. Vis enim
ignorantiam, juris positivi scilicet, invincibilem
excusare, non tamen legis aeternae & naturalis; * jus
autem positivum est, vel divinum, ut quaedam Chri-
sti praecepta, vel humanum, ut lex Ecclesiastica, &
Civilis. Putum putum Jansenium audire mihi videor.
Sed dic fodes, Wilhelme, cur ignorantia juris positi-
vi excusat, & juris naturalis non excusat? Quia haec,
inquis, est poena peccati originalis, non verò illa,
quam bene Jansenius, immò Calvinus & Lutherus
tibi suffragantur! Sed, nullus dubito, utraque ex-
cusat, quia voluntarium tollit; nec enim id volo,
quod ignoro. Haec ratio vel utriusque, vel neutrius com-
petit. Si verò crassa sit, affectata, voluntaria, qua
quis ignorat quod vult ignorare, quia doceri potest
si velit, sed hoc ultro negligit, à peccato non liberat;
sive sit juris naturalis, sive juris positivi. Et haec est
omnium Catholicorum sententia; quam hoc loco
fusse demonstrarem, nisi auctores, quos jam supra
laudavi, id egregiè praestitissent.

* Pag. 89.

S E C T I O I V.

*Opinionem minus probabilem & minus tu-
tam amplecti licet.*

§. I.

*Variis argumentis haec Doctrina confu-
tatur.*

Si hoc unum dumtaxat probares, teneri scilicet
quempiam ad probabilius; nihil reverà esset, quod
jure in te castigarem. * Nonnullis enim probabilis
haec sententia videtur: non tamen illis omnibus, quos
in hanc rem citas, ex quorum sensu expunge Navar-
rum, S. Antoninum, Sor. &c. Immo nonnulli ex iis
quos adducis, in vario sensu loquuntur: ut Cajeta-
nus, Corduba, &c. At quod sententiam contrariam,
ut blasphemam, impiam, erroneam, haeticam, traducas,
in hoc lanè iudicium tuum desidero; cum illa & fir-
missimis rationibus, & gravissimorum Doctorum cal-
culo nitatur. Horum censum describerem, nisi apud
auctores extaret: frustra igitur tot nominibus pagi-
nas implem; praesertim cum iis hominibus agens,
qui Doctores illos rejiciunt non sine sarcasmo, quo-
rum suffragio Jansenii errores non gaudent. Sed ad

* Pag. 90.

rem venio; etsi probè sciam, me oleum & opetam
perdere, dum tecum disputo, quem nec rationum
momenta remonent ab errore, quas haud dubie non
capis, aut si capias per summam obstinationem re-
spicis; nec Doctorum auctoritas movet, quos non
modò nihili facis, sed pro sceleratis ac perditis ho-
minibus, Catholicae Religionis perturbatoribus ha-
bes. In hoc tamen, officio meo latissimam, licet
sciam, tuo te prorsus defuturum.

Itaque inficias ire nemo potest, quin jam commu-
nis omnium recentiorum sententia sit, quibus magis
ex antiquioribus etiam accedunt, quempiam posita
actionibus moralibus, ex duabus opinionibus con-
trariis minus probabile amplecti. Quà enim legem
naturali, vel positivà id verum est? Cedo Scripturae
Conciliorum & Patrum loca; expressa scilicet & pa-
spicua: nec enim farraginem illam vestram, quae ni-
hil probat, sed paginas dumtaxat occupat, admittam.
Praeterea eo jure, quo probabilior sequitur, minus
probabilem sequi possum, jure scilicet probabilioris,
in quo prudens actio fundatur, mediata scilicet & im-
motè: nam proximè ac immediate fundatur in con-
judicio practico, ex quo deducitur; id quod in eorum
genere, quas certà notione homines assequi non po-
sunt. Deinde illa, quae mihi videtur probabilior,
ut plurimum minus, aut æquè probabilis videtur;
quid ergò in re obscura aliorum iudicium meo pra-
ferre vetat? Nec enim ad veritatem certo spectare
possum, quae utrumque incerta est. Denique si opinio-
nem minus probabilem amplecti non licet, igitur haec
tuta non est: quod enim tutum est, periculo caret: igitur
nec probabilis, scilicet in praxi; cum certum sit,
nemini licere peccandi periculo sese ultro exponere,
saltem sine gravissima ratione; de quo alias. Igitur
prima illa, quae improbabili opponitur, non proba-
lis, sed omninò certa est: quod nemo dicat. Nec
cas, minus tutam esse probabilem, licet illius electio
non sit probabilis: nam probabilitas non cadit in elec-
tionem, sed in ipsam opinionem: quae si verè proba-
bilis est, certò tuta est, tum materialiter, tum forma-
liter; nisi aliud praeceptum obliget, omisso proba-
bili, sequi certum, aut saltem probabilis, si certum
deest: illud autem praeceptum est, vel charitatis, vel
justitiae, vel obedientiae, aut religionis; ut supra vidi-
mus, in adductis exemplis. Adde, quòd illa opinio,
communis & longè probabilior est, saltem hoc ten-
pore, quae conceditur, è duabus minus probabilem
sequi. Igitur ubi iudico, tutam esse in praxi, opinio-
ne probabilior moveor & ducor. Quod verò attinet
ad auctores, qui hanc sententiam tradidit, omnes
omninò recense, qui à centum annis scripserunt; si
unum aut alterum excipias, quibus tertium accen-
sum esse velim, scilicet Canonistam quendam meo-
ricum, qui ultro fatetur, se non esse Theologum, & au-
mitum accidit, cum ferè omnia Philologiae &
Theologiae principia, quae ad hoc argumentum per-
tinent, dissecerit. Sed ad tua argumenta venio.

* Primo loco statim illud obtrudis: nullam opi-
nionem probabilem tutam esse, nisi vera sit. Hoc ar-
gumentum probare debueras, non supponere. Probabile
probè confutis, qui probandum non suscipis, quod
erroneum est. At etiam demus, ita esse, ut dicis, etiam opi-
nio probabilior falsa esse potest: igitur non est tu-
ta, si nulla tuta sit, quae falsa esse possit: igitur cum
minus probabilis vera esse queat, tuta esse potest.

Ad aliud deinde argumentum descendis: qui minus
probabilem opinionem sequitur, inquis, securus nec
est: igitur dubitet, necesse est: igitur dubiam cen-
setur.

* Pag. 91.